

Supplement til Frode Halle's bok "Fra Finland til Kaukasus"
 Kapitlet om de frivillige i Finland.

100450

KAMPENE PÅ NORDFLANKEN SOMMEREN 1944 (Inn på side 241, vil passe
 etter avsnittet som slutter "bombekastere
 og artilleri")

under
 Sverre var med på kampene på nordflanken. Sammen med Jon (som falt ~~var~~ som kompanisjef ved Schapkosero, se. s. 222) og Aksel og Rolf som falt som kp. sjef og tropps sjef på Kaprolathøyden (235 s.235) hadde han gjennomgått norsk befalsskole, hadde vært et år i Legionen og et år på krigsskolen i Tölz, og forteller her om sine opplevelser:

Jeg var tropps sjef i 3. kp. og lå på Kaprolathøyden (Høyden hadde navn etter en tidligere sjef, lt. Kaprolat) til beg. av mai 1944. Våren hadde vi vært på endel oppklaringstokter mot de russiske linjer, men uten å komme i kamp. Da jeg hadde endel vanskeligheter med å samarbeide med min tyske kp. sjef og det var så mange offiserer i Skibataljonen, søkte jeg om å bli overflyttet til artilleriet som var mitt egentlige våpen og hvor Aksel hadde vært noen måneder og likte seg bra. Dette ble innvilget, samtidig kom imidlertid Aksel tilbake og overtok min tropp på Kaprolat hvor han litt senere ble kp. sjef. Tilfeldigheter avgjør ofte menneskeskjebner.

Etter å ha meldt meg hos regimentsjefen, oberst Goebel, en utpreget prøyssisk junker som eksaminerte meg i artilleritaktikk, fikk jeg ordre om å dra til 4. batteri, et 7,5 cm. bergbatteri med kløvbare skyts for å overta som batterioffiser. Jeg hørte obersten sa halvhøyt til sin adjutant "Ein Norweger kann alles", det var vel Aksel som hadde gjort et godt inntrykk, så her gjaldt det å følge opp.

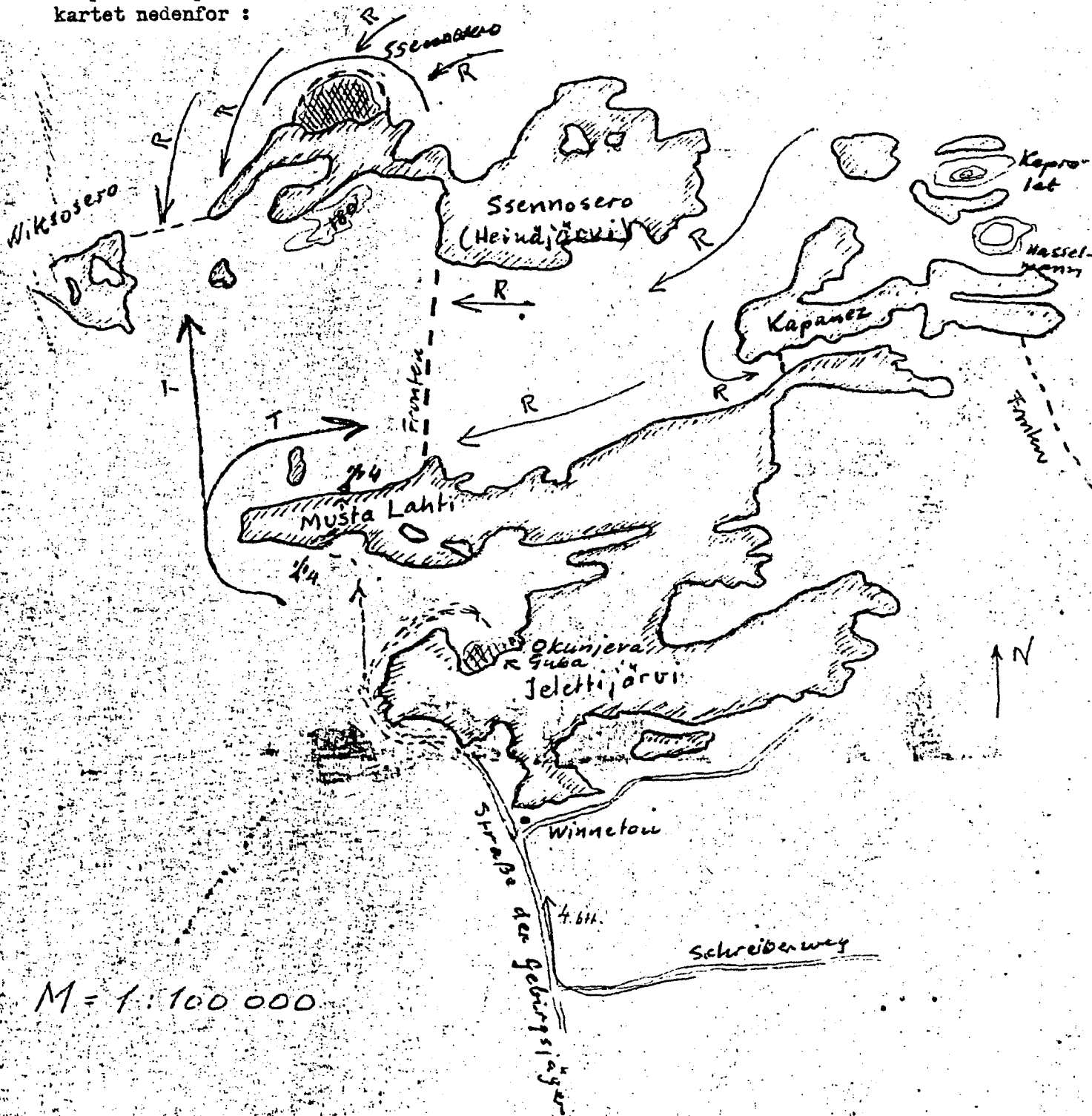
25
 Via bataljonsjefen kom jeg så til ~~kampstøt~~ batteriet der en hollender, Verstraeten, var sjef. Det var et forsterket batteri (med bl. a. 50 Hiwis, "Hilfswillige") og skulle ha 5 offiserer (men vi var bare to), det var ca. 30 underoffiserer som alle var tyskere, solide karer som kunne sine saker. Kanonbetjeningene var stort sett tyskere, også hele sambandstroppen, mens trenet bestod av ungarere og rumenere. Vi hadde 115 hester og disse karene fra puzstään ^{og} Siesenbürgen var så og si vokset opp på hesteryggen. Dette var egenskaper som siden viste seg å være av uvurderlig betydning. Som hesteholder fikk jeg en litt eldre kar, 30 år, tidligere rumensk husar. Verstraeten hadde drevet systematisk trening og eksersis i rolige perioder, og jeg gikk straks igang med retteøvelser, ildkommandoer og oppøving i tallbehandling hvilket kort tid senere kom bra til nytte. Vi lå i stilling like syd for hovedveien som går fra Kiestinki til Louhi, men trenet var spredt bakover og vi hadde folk så langt vest som i Kuusamo, ialt utgjorde batteriet 306 mann.

Det var bare litt spredt skyting utover i mai og juni 1944. Tidlig en morgen ble vi alarmert av russiske granatnedslag i nærheten. Ut i en fart og ned i dekningshullene. Vi kunne se en fiendtlig artilleriflyver høyt oppe over russisk område, og hver gang han gjorde en liten bevegelse nedover kom det en ny salve kort etter. Tilslutt skjøt de vedvarende, og vi ble klar over at nedslagene lå midt i nabobatteriet, det 5. som hadde sine stillinger noen hundre meter bak oss. Da kanonaden var over sendte ~~kommandoen~~ ~~kommandoen~~ sjefen straks meg med en kommando bortover for å hjelpe til hvis det trengtes, også andre kom til hjelp. Det så følt ut, men ingen av kanonene var truffet, heller ingen falne, men ganske mange sårete. De materielle skader ellers var store, to ridehester, deriblant sjefens var gått med (å ha ridehester fremme i stillingen var selvsagt ikke riktig). Da vi var ferdige med den verste oppryddingen ble offiserene samlet i sjefens bunker. Han tok frem en flaske konjak og glass, slo i dem og sa til oss andre: Kamerater, vi drikker den russiske artilleriflyvers skål, "er hat seine Sachen gekonnt"

Så gikk livet videre frem til den 24. juni da den russiske offensiv satte inn på nordflanken. Verstraeten var nu blitt avløst av h., en tysker, grei kar. Om kvelden den 24. kom det ordre fra regimentsjefen at 4. batteri skulle settes inn på nordflanken og neste dag var vi på marsj. Hestene

Kom frem fra trenstillingen og med kanonene i tandemtrekk drog vi nordover. Først litt vestover hovedveien, så nordover May-Weg hvor jeg red en tur inn på feltkirkegården og så til Jons og Håkons graver - for siste gang. Så vestover Schreiber-Weg og nordover Strasse der Gebirgsjäger til Jelettijärvi's sydvestre hjørne. Derfra ble veien straks dårligere og vi måtte demontere kanonene og ta dem på kløv. R. var dfatt videre for å ta kontakt med infanteriregimentet som vi var tildelt, så det var jeg som førte batteriet. Jeg fikk ordre om å slå leir vest for Strasse der Gebirgsjäger, der møtte jeg også R. og oberst Goebel som gav en orientering. Jeg fikk da vite at de norske stillingene på Kaprolathøyden og Hasselmann var nedkjempet og tilintetgjort og det gjorde et dypt inntrykk på meg. Videre at russerne trengte frem mellom sjøene på landtungen nord for Jelettijärvi og at Stedet (feltvakten) Ssenosero var omringet. Jeg trodde at det var 2. kp./Ski-bataljonen som lå der, men den var for en tid siden blitt avløst av et tysk kompani (Kompani Renz). Stillingen på dette tidspunkt så da omtrent ut som på kartet nedenfor :

* Winnetou

M = 1:100 000

Russerne var blitt stanset av forholdsvis svake styrker langs en linje som gikk omtrent midt fra nordsiden av Musta Lahti til sørsiden av sjøen Ssenosero (finsk: Heinäjärvi = høysjøen) og en linje fra Ssenosero's vestende til Wikosero. Et østarrisk regiment under oberstløytnant Beierlein var på marsj nordover for å stabilisere fronten og infanterister marsjerte stadig forbi oss. Som artilleriunderstøttelse skulle de få oss + to østerrikske bergbatterier, tyngre skyts var det ikke tale om å få med nordover i det myrlendte terrenget, men vårt motoriserte 10,5 cm. kanonbatteri som hadde en rekkevidde på ca. 20 km. (det 12., det var i det Aksel hadde gjort tjeneste) skulle gå i stilling ved Winnetou sydvest for Jelettijärvi. Vi var kommet frem adskillig før de andre og oberst Goebel var full av lovord over at det var gått så raskt, "das hätte keine andere Batterie geschafft". R. og jeg fikk hver en flaske konjakk, så var det håndtrykk og "Hals- und Beinbruch".

De fire batteriene dannet tilsammen "Artilleriegruppe Rautenberg". Sjefen, Rautenberg, ble straks tilknyttet Regiment Beierleins stab, R. drog frem mot høyde 180 sør for stedet Ssenosero som observatør (VB = vorgeschobene Beobachter), vårt tren skulle opprette leir et sted på veien mellom Winnetou og Okunjeva Guba og jeg fikk ordre om å gå i stilling med stridsbatteriet på sydsiden av Musta Lahti.

Foran oss lå en myrlendt veistrekning som voldt oss store problemer. Kanonene måtte kløves herfra, og hver last + kløvsalen veidet ca. 130 kg. Hestene sank ned i myrmøkk og gjørme, så måtte de lastes av, hales inn på fastere grunn og lastes på igjen for å oppleve det samme litt lengre frem. Det tok oss flere timer å avansere bare noen få km. til vi var på høyde med Okunjeva Guba, og hestene var helt utkjørt, folkene også. Det var nesten ikke en hest som hadde alle 4 sko i behold, men ordren til meg lød på å gå i stilling så hurtig som mulig og melde meg klar til ild da stillingen fremme ved Ssenosero var prekær. Halvøya mellom Okunjeva Guba og Musta Lahti var heldigvis tørr og fast så vi kom oss hurtig over der. Jeg fant et brukbart sted et par 100 m. fra stranden, kanondelene ble lastet av, hestene vannet i Musta Lahti og ført tilbake til en "Tragtstellung" i retning Okunjeva Guba.

Det tok vel en time å rydde skuddfelt, sambandstroppen hadde lagt telefonledning rundt vestenden av Musta Lahti og frem til høyde 180 hvor R. hadde ~~innrettet~~ latt en observatør bli igjen, dessuten hadde vi en observatør på landtungen mellom Ssenosero og Jelettijärvi og vi begynte straks å skyte inn sperreildområder. På landtungen gikk det uten problemer, men Ssenosero kunne vi bare såvidt nå med sterkeste ladning (5. Ladung) hvilket betød en svær påkjønning på pjesene, de hadde ikke større rekkevidde enn 9200 meter.

R. kom tilbake fra høyde 180 og vi drøftet situasjonen. Vi burde komme over på nordsiden av Musta Lahti for vi kunne ikke lenge fortsette å skyte med 5. ladning, da villex ~~ikke~~ bremsene og fremføringsmekanismen (som var luftdrevet) hurtig komme ut av funksjon. I vestenden av Musta Lahti var det så myrlendt at det nyttet ikke å tenke på å komme seg rundt der med kløv, så det var bare en løsning: stormbåter. Overfarten var imidlertid farlig, for russerne lå et sted på nordsiden av Jelettijärvi og skjøt inn i Musta Lahti med Ratsj-bom. De hadde også peilet inn oss, og vi fikk ild på oss som lå ubehagelig nær, så vi måtte bygge opp voller av tømmer og jord foran kanonene, de sparte oss for skader og tap.

("Splitter-
schutz")
Schutz")

Da 10,5 cm. kanonbatteriet (det 12.) og også et 10,5 cm lett felthaubitzbatteri (det 7.) var gått i stilling i området Winnetou-Okunjeva Guba, kunne disse overta endel av artilleribeskyttelsen og vi ble satt over på nordsiden i stormbåtene. R. som var dratt frem igjen til infanteriet anviste meg et passende sted å gå i stilling og overfarten skjedde ved at vi først gikk et lite stykke utover bukta langs sørsiden i le av en odde, men straks vi var utpå begynte russerne å skyte. Det første skuddet tok vannet like bak vår båt og jeg så hvordan granaten hoppet bortover vannflaten til den tok land et sted inne i bunnen av Musta Lahti hvor den detonerte. Vi kom lykkelig over, og også de andre båtene i tur og orden uten å bli truffet, det er en vanskelig

oppgave å treffe mål som beveger seg så raskt for vanlig, lett artilleri. På nordsiden av bukta var vi i le for russerne, kanonene ble båret opp et par hundre meter og satt sammen og ryddingen av skuddfelt satt igang. Denne gang måtte adskillig mere hugges vekk for terrenget steg oppover fra stranden og skogen var høyere. Vi var blitt satt over sent på kvelden og arbeidet langt utover natten. For ikke å røpe ildstillingen hadde jeg avtalt med R. at vi tidlig neste ^{morgen} skulle trekke ut et AG ("Arbeitsgeschütz") og skyte inn sperreildområdene med det, og så foreta innmåling for å bestemme vår posisjon. Jeg hadde før vi ble satt over triangulert inn en stor furu nede ved stranden, det var alt jeg hadde å holde meg til av koordinater.

Kl. 0400 om morgenen ble vi alarmert fra Ssenosero, artillerigruppen hadde fått satt over en observatør med stormbåt, og han hadde med "Funkgerät". Meldingen lød: "Russerne angriper Ssenosero, sperreild område Hubertus, 1 kampsats." Dette var en forferdelig og katastrofal situasjon. 1 kampsats ville si 8 skudd pr. kanon (= 32 skudd) og vi hadde tilstrekkelig med ammunisjon, men jeg visste jo ikke nøyaktig hvor på kartet vi var! Jeg satte nålen på kartet så godt jeg kunne ("Das Nadel-Fallverfahren!"), retningen måtte tas etter kompasset og hadde akkurat beregnet avstanden da neste melding kom "Feuer dringend nötig!" Vi kunne nu høre kamplarmen. Området Hubertus hadde vi skutt inn fra den andre siden av Musta Lahti og jeg hadde jo ingen som helst sikkerhet for at ilden ville ligge riktig, men jeg fant at her måtte jeg ta en pokerchance, og 1½ minutt etter at vi var alarmert gikk den første salven av. Det var med bankende hjerte jeg lot de 32 skuddene gå ut, hvis de gikk i egne linjer kunne man tenke seg resultatet, det ville ihvertfall bety krigsrett for meg, og gikk de for langt ville de være uten virkning. Kartet som avstanden var tatt ut av var i målestokk 1 : 50 000 og det var påtrykket med rødt: Als Schiesskarte ~~riktig og riktig~~ uegnet! (uegnet som skytekart) og den siste værmeldingen som vi hadde og måtte korrigere kulebanen etter ((BWE = besondere Wettereinflüsse)) var fra kl. 2000 kvelden i forveien.

Det var derfor en stor lettelse da neste melding kom og den lød: "Noch einen Kampsats" (en kampsats til). Altså: Ilden lå riktig! Jeg kunne nu gjøre den mere effektiv slik at den dekket et større frontavsnitt med en passende spredning, i en fart ble de nødvendige data kommandert til kanonene og ut med 32 nye skudd. Det ble stadig forlangt mere ild fra Ssenosero og ialt skjøt vi ca. 400 skudd. Først gikk våre 200 brisantgranater ut, siden måtte vi skyte videre med dobbelttennere og shrapnell, de har alle forskjellige ballistiske egenskaper så dataene til kanonene måtte stadig regnes om. Kanonrørene var glødende varme da det hele stilnet av og jeg hadde et dundrende øresus. 1 time senere innløp følgende telegram til meg "An Batterieoffizier Selgelring (vårt dekknavn). Feindlicher Angriff im Stärke 2 russ. Bataillone im Laufe einer Viertelstunde völlig vernichtet durch Sperrfeuer der eigenen Artillerie. Feind hat sehr hohe Verluste, durch Überläufer bestätigt. Kompaniechef Renz bedankt sich beengt für die erfolgreiche Unterstützung der Artillerie." *Telegrammet kom fra mine sjef R. som var i regimantets kvartier.*

Jeg hadde hatt en utrolig flaks. Også batteriene nede ved Okunjeva Guba hadde skutt litt, men på et langt senere tidspunkt og de var usikre på situasjonen (datidens feltradioer hadde begrenset rekkevidde) og ingen av dem hadde våget å legge ilden så nær som vi. Det kom lykkønskninger fra alle, også fra infanteriregimentet og oberst Goebel. *Det ble stor seiersstemning i batteriet.*

Situasjonen var nu denne: Feltvaktene Kaprolat og Hasselmann var nedkjempet av russerne, Ssenosero ~~xxx~~ holdt stand takket være at de fikk artilleriunderstøttelse i rett tid. Hadde ~~xx~~ angrepet bare kommet to timer tidligere ville vi ikke kunne ha skutt, og fra vår ildstilling på sørsiden av Musta Lahti ville det blitt en lite effektiv ild. Da jeg senere på sommeren fikk snakke personlig med kaptein Renz fikk jeg nærmere beskrivelse av hva som hadde skjedd. Den første kampsatsen kom så å si samtidig med at det russiske infanteri gikk til storm etter forutgående artilleri- og bombekasterild mot hans stillinger, noen få hadde trent seg ned i gravene,

men da ingen fulgte etter hadde det vært en lett sak å nedkjempe dem. Det kom flere bølger med russiske angrep, men alle ble slått ned av vår ild som lå midt iblandt dem. Tilslutt hadde de måttet trekke seg tilbake.

De neste oppgavene som måtte løses var først å trykke fronten mellom sjøene noe tilbake og dernest å befri våre ~~innvierte~~ omringete kamperater i Ssenosero. Tyske pionertropper hadde ~~en~~ i løpet av kort tid bygget kavlevei over de bløte stedene nede ved Okunjeva Guba og rundt vestenden av Musta Lahti. De to østerrikske batteriene i artillerigruppon kom etter, 4. batteri ble flyttet halvveis nordover på landtungen mot Ssenosero, det ene av de ø. batteriene overtok vår stilling nede ved Musta Lahti og det andre var gått i stilling et sted imellom da offensiven østover landtungen ble satt igang. Våre nye koordinater hadde vi regnet ut ved polygondrag, men for å få med batteriet i midten måtte vi benytte oss av det såkalte "Schnellvermessen im scharfen Schuss" som bestod i at de to batterier hvis posisjon var kjent skjøt opp granater som detonerte på samme sted i luften og at det tredje skjøt seg inn mot dette punkt.

Motoffensiven.

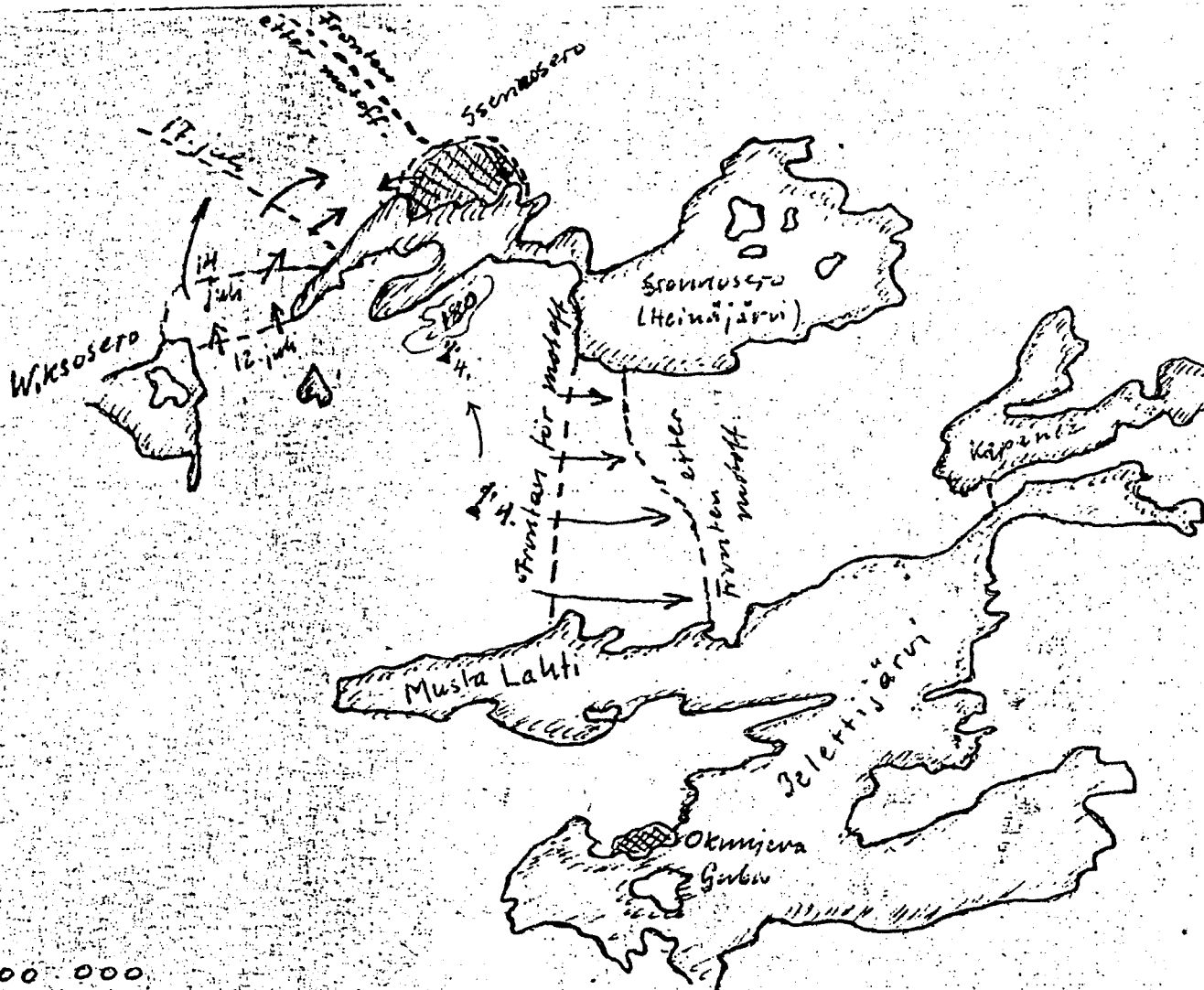
Vi hadde fått frem rikelig med ammunisjon og angrepsplanene ble omhyggelig forberedt. Hvert batteri fikk tildelt et frontavsnitt og det skulle skytes ødeleggelsesild mot de russiske stillinger 5 minutter foran hvert angrep, det hele måtte gå med urverks presisjon og granatenes flyvetid måtte tas med i beregningen. Etter at alle klokker var stillet likt ble angrepstidspunktet satt til kl. 1300, jeg stod midt i batteriet på en liten forhøyning med klokke i en hånd, stoppeklokke i den annen, fløyte i munnen og hodetelefon med mikrofon i trakt på brystet. På denne måte stod jeg pr. telefon og radio i forbindelse med våre observatører som fulgte infanteriet under fremrykningen. På sekundet kl. 1300 etter at den siste granat var slått ned gikk infanteriet til angrep, vi forla ilden videre fremover og det hele gikk ganske glatt til å begynne med. Etterhvert begynte fremrykningen på den nordre del av fronten å gå istå, men langs Jelettijärvi's nordre bredd gikk det en stund til da de her fikk god artilleriunderstøttelse av vårt kanonbatteri og to lette felthaubitzbatterier nede ved Okunjeva Guba. Planen var å rykke frem til Kapanezsjøen, men da motstanden stadig ble sterkere, ble offensiven stoppet langs en linje som vist på skissen (se neste ark). En av troppsjefene i et av kompaniene i søndre del av avsnittet var forresten nordmann og han (P) fortalte meg senere adskillig av interesse. Vårt batteri mistet endel folk i denne fase av motoffensiven, 1 falt og 4 ble såret. Frontlinjen var nu imidlertid trykket så langt mot øst at ^(b.a.) ~~båttrafikken~~ ^{og trafikken inne i sønnen} over Musta Lahti ble sikker, og det var det viktigste.

Befrielsen av Ssenosero

Våre tropper i Ssenosero hadde holdt ut lenge nå, forsyninger hadde de fått gjennom luften med tyskerne små Storch-fly, og nu som det begynte å bli litt mørkt om nettene lyktes det også å få over endel med stormbåter. ~~Foodforrest~~ ~~hadde skodet frondlibrosbrosdigkutan~~ Den 12. juli ble angrepet satt igang nordover mellom vestenden av Ssenosero og Wiksoserø uten artilleriforberedelse, men gikk snart istå. Min sjef R. satte igang skyting med punktvis ild der det trengtes og det lyktes tilslutt å fordrive russerne fra myrdragene mellom sjøene. Disse stillinger ble holdt i 2 dager, nye forsyninger og tropper ble bragt frem. Etter en kort artilleriforberedelse ble det igjen bevegelse i stillingene og etter nærkamper ble terrenget ryddet så langt frem at det nu bare var ca. 1 km. som russerne holdt av stranden vest for Stedet Ssenosero. Under denne fase av angrepet mistet jeg dessverre telefon- og radioforbindelsen med R., det var ikke hyggelig å stå der og ikke vite hva som foregikk. Vi hadde en fallen og 6-7 sårete under disse kamper, infanteriet hadde ganske følelige tap og det var et trist skue å se transporten av alle de sårete som strømmet forbi oss tilbake. De falne måtte gravlegges der fremme, sommervarmen var nu ganske sterk og insektplagen grusom.

Sluttfasen ble kort. Jeg fikk denne gang nøyaktige instruksjoner av R. hva jeg skulle gjøre hvis forbindelsen røk påny (hvilket den gjorde), og etter et intenst bombardement av de russiske stillinger langs stranden der vi,

de to østerrikske bergbatterierna og kanonbatteriet nede ved Okunjeva Guba deltok, ble angrepet satt igang fra vest. Kort tid senere, da vi skjøt 3½ minutter mot de russiske stillinger litt nord for stranden nærmest stedet Ssenosero, gjorde de innesluttete styrker i feltvakten et utfall, de russiske styrker som ennå var igjen imellom overgav seg og kontakten mellom oberstløytnant Beierleins tropper og kompani Renz var opprettet. Fronten forble nu uforandret frem til Finlands kapitulasjon den 4. sept.

Resten av sommeren ble det nu stillingskrig på nordflanken. For å kunne nå de russiske batteriene som beskjøt våre stillinger ble 4. batteri trukket frem til et sted like bak høyde 130. Kort tid etter fikk min sjef R. ordre om å overta det 8. batteri (som var et 10,5 cm. haubitzbatteri) og samtidig kom det ordre fra oberst Goebel gjennom bataljonsfører at jeg skulle ta kommandoen over det 4. Det var litt av en oppgave som ble pålagt en 24-åring, 4. batteri var regimentets tallmessig sterkeste og jeg hadde ikke en eneste befalingsmann med offisersutdannelse til assistanse. Underoffiserene var imidlertid solide og erfarne og personellet forøvrig førsteklases. De to andre batteriene i vår "Abteilung", det 5. og det 6. som hadde samme slags kanoner som oss ble hentet opp fra hovedveien og avløste østerrikerne, artillerigruppe Rautenberg hadde fullført sin oppgave og ble oppløst.

Jeg fikk en travel tid som sjef og var stadig på farten, mitt kvarter hadde jeg fortsatt i stridsbatteriet nu som fronten var kommet til ro. Stillingen bak høyde 130 var ikke heft god og på en eller annen måte hadde russerne fått peilet oss inn, sannsynligvis v. hj. av observatører som streifet omkring i

artillerigruppen

skogene i bander, for vi hadde vært meget forsiktige med ikke å røpe oss unødvendig. Skogen bestod her av høye furutrær og var bare ryddet i forfeltet, granater som gikk over batteriet kreperte derfor ofte i trærne over oss og vi fikk etterhvert mange sårete p.g.a. granatsplinter fra slike "Baumkrepiererer". En gang vi ble tatt under ild slik og vi måtte søke tilflukt i våre overdekkete jordhull, fikk jeg telefonforbindelse med min bataljonsjef og bad om å få skyte tilbake. Dette ble innvilget, og jeg fikk disponere 32 skudd.

Artilleriduellen.

Russerne pleiet sjelden å sette inn sine batterier samlet, som oftest to og to skyts. De ble derved mindre sårbare, men vi hadde større ildkraft. De som nu skjøt på oss syntes å være 7,63 cm. flatbaneskyts eller feltkanoner. Våre bergkanoner kunne skyte med elevasjoner fra noe under vannrett (~~plongé~~ (plongé) til nesten loddrett som en bombekaster. Jeg satt der i jordhullet og regnet ut at ved først å skyte en salve i øvre vinkelgruppe, var det tid nok til å plongere rørene til at vi kunne få avsted neste salve i nedre vinkelgruppe og allikevel få begges nedslag til å falle sammen, det ville være en stor fordel om vi kunne utnytte et slikt overraskelsesmoment. Jeg hadde nettopp fått helt fersk BWE-melding og tok kontakt med vår "Schallmess-trupp" oppe på høyde 180 som dessuten fikk krysspeilinger fra et sted nede ved Jelettjärvi.

Da russernes skyting stilnet av tok jeg frem betjeningen til 2. kanon, rettet den inn mot oppgitt posisjon fra Schallmess og skjøt 1 skudd (Grundgeschütz allein, ein Schuss!) ~~Vi hørte nedslaget~~ og jeg fikk kort etterpå melding fra Schallmess "200 Meter zu weit, Richtung gut" og så tilføyet en annen stemme "Genau dahinter!" Normalt skulle jeg her ifølge reglene ha kortet av 400 meter for å danne den såkalte 400-metergaffelen og så tilslutt finne frem til målet i midten, men jeg var redd for at overraskelsesmomentet da ville gå tapt og regnet ut data for 200 meter kortere flyvebaner, først en i øvre og så en i nedre vinkelgruppe. Ved avfiringen gikk første salve som et kompakt samlet smell, rørene ble raskt plongert til oppgitt elevasjon i nedre vinkel, ny innretting, og så gikk hele resten av kampsatsen ut med størst mulig ald hastighet, og det var noe som våre ladekanoner nu hadde trening i. Det kom ingen skudd tilbake og Schallmess meldte at nedslagene såvidt de kunne bedømme lå midt i det fiendlige batteriet. Kort tid etter ble det avlyttet en telefonsamtale fremme i Ssenosero mellom en observatør og hans batterioffiser at batteriet var blitt truffet av et stort antall fiendlige granater, de hadde fått en fulltreffer på en kanon og hadde drept og sårete.

Nu måtte imidlertid vi se å komme oss vekk, russerne som var så gode artillerister ville nok ikke gi seg med dette. Jeg hadde på forhånd sett meg ut en ganske brukbar stilling ca. 300 meter unna, hestene ble i en fart beordret frem fra vår "Tragtierstellung" og i løpet av et par timer var vi vel installert på nytt sted. Her var vi meget omhyggelig med kamoufleringen, og denne stillingen fant russerne aldri. ~~Et på kvelden Det var~~ ~~enno dag~~ ~~begynte de~~ å overdenge vår nettopp fraflyttete stilling med grove saker, såvel med flatbaneskyts som "Uberschwere Granatwerfer" (12 cm.), vi stod bare og hørte på hvordan helvetet brøt løs deroppe. "Wir müssen Sie verdammt auf die Füsse getreten haben" bemerket sjefen for sambandstroppen til meg, vi hadde ikke på dette tidspunktet ennå fått melding om telefonavlyttingen i Ssenosero (dette sorterte under regimentsstabens 1c, avd. for fiendlige saker og ble ikke ~~alltid offentliggjort~~ gjort kjent uten i spesielle tilfelle). Da jeg neste dag tok en tur opp i gamlestillingen så det skrekkelig ut, nesten alle trærne var skutt til fliser og der hvor mitt telt hadde stått var det et digert krater.

Russerne lette meget for å finne vår nye stilling, men vi skjøt nesten bare med "arbeitsskyts" utenfor stillingen, så russernes granater slo ned rundt omkring. Om natten kom de med "U.v.D" (Unteroffizier vom Dienst), små dobbeltdekkete fly som de brukte på alle frontavsnitt. De slapp ut ~~lyd~~ fallskjermlys så landskapet var opplyst som dagen, da gjaldt det å holde seg helt stille, så deiset det gjerne ned noen bomber, men de gjorde aldri noen skade.

ca) Første skuddet var en feilskyting
tilnæringsvis, men etter nr. 2

Det var 30 sekunders
av spire ned

ikke lenge før

Rolig periode august 1944.

Den store styrke som jeg nu hadde ansvaret for, spredt over et vidstrakt område, gjorde at jeg stadig måtte være på farten og nesten all bevegelse foregikk til hest. Min rumenske hesteholder "husaren", som vi kalte ham (men han hadde virkelig vært husar), kom daglig frem med min og sin egen ridehest. Vi merket ikke så meget til russerne, men ble etterhånden klar over at det streifet russiske bander som ikke innlot seg i kamp omkring i skogen. Våre telefonlinjer ble av og til kappet og kabelen fjernet, senere opphørte dette, men ved linjeettersyn viste det seg at vi fant steder hvor isolasjonen var skavet av (de hadde altså lyttet), og en gang førte det fra et slikt "Blankstelle" en uisolert tråd ned til en kopperplate som var nedgravd på et fuktig sted. Rundt ildstillingen satte vi ut infaaterisikring, men det kom aldri til noen episoder.

En gang jeg ~~var~~ hadde vært nede ved trenet og var på vei frem til ildstillingen høddt det imidlertid på å gå galt. Vi red i raskt trav, og da vi passerte en lysning i skogen fikk vi ild på oss rett forfra. Jeg som red forrest hadde bare min 9 mm. pistol Parabellum 03 og den var det ikke ^{til} noen særlig nytte i en slik situasjon, men husaren som red like bak meg hadde sin maskinpistol parat. Han kastet sin hest frem foran min, skjøt raskt 2-3 serier mot det stedet ilden kom fra før vi sporet hestene og satte inn i skauen tilhøyre so fort vi kunne. Det gikk så kvist og grener brakk flere hundre meter før vi stoppet. Husaren blødde fra flere steder i ansiktet og jeg trodde han var såret, men han var bare opprevet av kvist. Vi steg av hestene og leiet dem en lang omvei frem til ildstillingen hvor jeg fikk rapportert hva som hadde hendt. Samme dag ble en melderytter på ~~veie~~ helt nede ved Okunjeva Guba skutt av hesten og vesken hans tatt, hvilket førte til at vi i en fart måtte forandre alle våre koder.

Da vår gamle artilleribataljon (den II, bestående av 4., 5. og 6. btt.) igjen var samlet fikk jeg ~~et~~

min gamle sjef nede fra hovedveien (kaptein Matté) som ny overordnet, og forholdet mellom oss var det aller beste.

Tilbaketoget.

Den 4. sept. kapitulerte Finland og det ble da straks gjort forberedelser til tilbaketog. Alle våre tungt bevegelige enheter ble satt i bevegelse ned til området sydvest for Jelettijärvi hvorfra det var god vei (Strasse der Gebirgsjäger). Av artilleriet skulle 4. batteri marsjere sist og dekke tilbaketoget hvis nødvendig. All ammunisjon som ikke trengtes ble skutt opp mot de mål vi hadde skutt på før. Veien tilbake ble sperret av trær som ble felt tversover og pionertroppene la ut miner, det hele forløp i god orden. Nede ved Winnetou fikk vi kontakt med vårt tren som siden marsjerte foran oss ned til Kiestinki, over Sojaana (elven som forbinder Pääjärvi med Tuoppajärvi og hvor det var forberedt en retrett-stilling) og videre til Kuusamo. Både tidligere under kampene på nordflanken som her fikk jeg nu erfare betydningen av at vi hadde folk som var så fortrolig med hestene. Det oppstod en avhengighets- og tillitforhold mellom hest og mann som var helt rørende. Hver hest hadde "sin" fører (Tragtierführer) som den fulgte overalt, ofte uten å ^{bli} leiet, og jeg husker at særlig ungarerne kunne gråte som barn hvis hesten deres gikk tapt. Da vi kom ned på fast vei kunne kanonene settes sammen og kjøres i tandemtrekk, og derved fikk vi frigjort en hel del hester som kunne ta andre laster.

I Kuusamo traff jeg mine kamrater i Skibataljonen og det ble stor gjen- synsglede. Vi hadde opplevet meget siden sist hver på vår kant og hadde litt av hvert å berette. Jeg bodde sammen med min oppasser som var flink kokk i en liten hytte, han tilberedte vår mat slik jeg ville ha den, for batteriets kokk som var ungarer blandet så mye paprika i den at det brønte i halsen.

Vårt marsjmal lå på km. 107 på veien mot Kittilä, og det ble et forferdelig slit på veien som var oppbløtt etter langvarig regnvær. Hvil ble det nesten ikke anledning til, ihvertfall ikke for meg, jeg måtte stadig ri frem og tilbake og sørge for at alle kom med, få lastet utstyr fra tungt beveglige vogner over på de som kom lettere frem, organisere hjelp til kjøretøyer og kanoner som kjørte seg fast o.s.v. "die Kolonne überreiten" ble et stadig omkved. Jeg hadde reservehest så jeg kunne skifte på to, som husaren hele tiden hadde klare. På veien plukket vi også opp mange sårbenete "Skibataljonærer" som satt på grøftekanter og hadde problemer med å komme seg videre. Jeg var dødtrett da vi etter 3 døgn nådde vårt marsjmal, jeg avleverte hesten til husaren og vaklet inn i et hus der Theo hadde et varmtmåltid mat og en seng stående klar til meg, jeg hadde da med små avbrytelser sittet på hesteryggen i 72 timer.

Videre forbi Kittilä og Muonio gikk det greit, vi marsjerte om natten (fordi en hestetrukket avdeling er mere sårbar mot luftangrep enn en motorisert) og de motoriserte enheter om dagen. Om morgenen måtte det så slåes leir i skogen, og våre hvite skimler som vi hadde ganske mange av, ble kamuflert med teltducker i høstfarger.

Høyhistorien ved Karesuando

Oppover langs Könkämäelven gikk det uten problemer, det var blitt barfrost og kalt. Etterhånden begynte det imidlertid å bli smalhans med fôr til hestene (dette var det eneste punkt på hvilket forsyningstjenestenssviktet under tilbaketoget), det lille som fantes hadde avdelinger som marsjerte foran oss spist opp eller tatt med seg, og bak oss var det nesten bare mot-avdelinger. Like ~~xxx~~ ovenfor Karesuando, eller Karesuvanto som byen heter på finsk side av elven, gjorde denne en stor bukt inn på finsk område slik at det så ut som en øy delte elven i to, og her lå det noen utslätter og utlør. Det var frosset tynn is på elven, og noen av våre folk tok seg over, kom tilbake og rapporterte av låvene var fulle av høy.

Jeg gikk over sammen med stallmesteren. Da jeg bare hadde et kart i liten målestokk gikk det ikke frem av dette nøyaktig hvor grensen gikk, men vi kom til at øya måtte være finsk, og så var det hensynet til hestene. Vi sendte alle våre hestefolk over isen, og det var noen store vandrende høydatter som beveget seg tilbake, men det ble nok fôr til alle hestene og det som ble til overs strakk til for marsjen over fjellet og ned til Skibotn, det trengtes, for det var 110 km. til grensen ved Kilisjärvi og ca. 40 km. derfra ned til Lyngenfjorden. Kort etter kom det imidlertid en svensk offiser tilsyne på den andre elvebredden. Han ropte over at her var det ført vekk 2000 kg. høy og sjefen måtte komme over og skvære opp. Jeg fant det klokest å ikke gjøre noe, og tenkte at i betraktning av Båhuslen, Jemtland og Herjedalen behøvde jeg ikke ha så svært dårlig samvittighet. Om kvelden i nattens mulm og mørke marsjerte vi videre.

Historien var imidlertid ikke slutt med det. Den svenske ambassade i Berlin protesterte mot grensekrenkelsene ved Karesuando og det kom forespørsel til alle avdelingene som marsjerte på mellomriksveien om det var noen som kjente til saken, og det var det selvfølgelig ikke. Skibataljonen fikk også forespørsel om det samme, og mine venner der som hadde god greie på hvem høytyven var, meldte "Fehlannonce". De som lyttet på svensk kringkasting kunne fortelle at det var stjålet 20 000 kg. høy på svensk territorium, og ~~skibataljonens sjef sa neste gang han traff meg~~ sjef sa neste gang han traff meg: "Når det blir 200 000 kg. blir det krig." Mine kamerater der kalte meg i de nærmeste dager "mannen som forårsaket krigen med Sverige"

Slutten.

den 6. november

Da vi kom over grensen til Norge innleverte jeg to søknader, en om permisjon ("Heiratsurlaub") og en om dimisjon. Begge ble innvilget, den første nokså raskt. Jeg hadde i sin tid meldt meg for 1 års frivillig krigstjeneste og det ble 3½, det fikk være nok. Dessuten anså jeg meg ikke på noen måte forpliktet til å delta i krigshandlinger i Norge, det ville jeg under enhver omstendighet ha nektet å delta i, koste hva det koste ville.

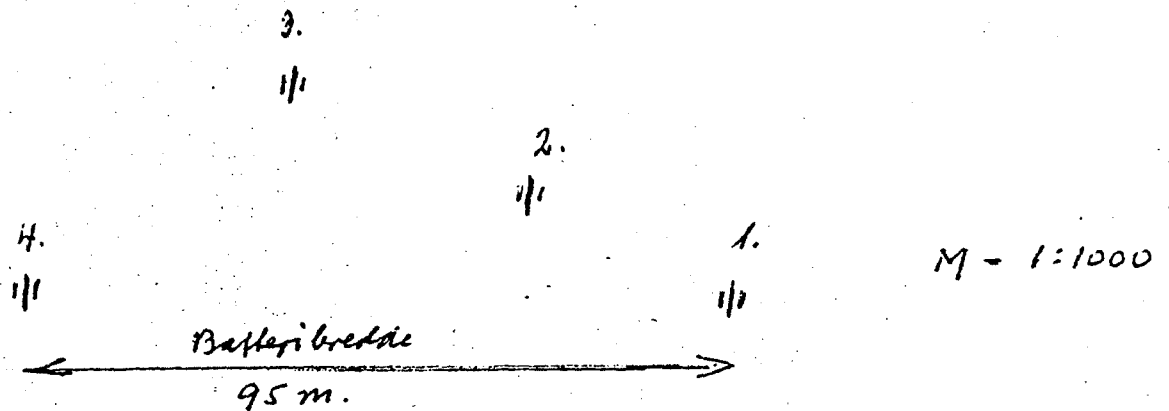
Da vi kom ned Skibotndalen ble det holdt opptelling over vårt utstyr (Vollzähligeitsappell). Det viste seg da at av artilleriregimentets 13 batterier (12 stridsbatterier + stabsbatteri) var 4 btt. det eneste som hadde gjennomført marsjen fra Kiestinki til Norge uten å miste noe utstyr, av hester hadde vi tvert imot noen flere enn da vi begynte (organisert underveis).

Jeg ble avløst av Toni, batterioffiser i 6.batteri, og det var ikke med noe lett hjerte jeg tok avskjed med batteriet og mine venner. Det kameratskap og vennskap som vokser frem mellom menn under feltforhold, er ekte og noe som griper en sterkt når en senere tenker tilbake på det. Mitt batteri ble sendt ned over Fredrikstad til Vestfronten hvor det ble satt inn under Ardenneroffensiven, og det hadde store tap under slutfasen av krigen. Folkene havnet alle sammen i amerikansk fangenskap, men fikk en forholdsvis god behandling.

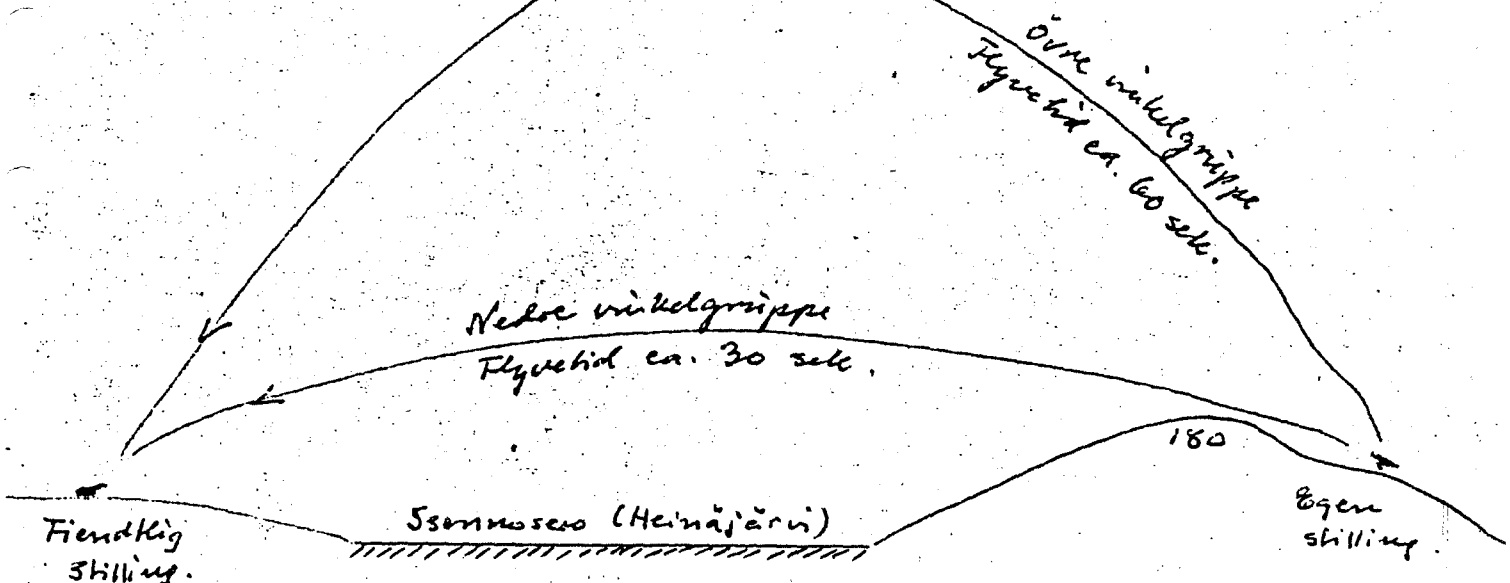
		Stabsbatteri	
I Abteilung (bataljon)	{	1. btt.	7,5 cm. bergkanoner, kløvbare (Geb.Geschütz 36) Hestetrukket.
		2. "	
		3. "	
II Abt.	{	4. btt	7,5 cm. bergkanoner, som I Abt.
		5. "	
		6. "	
III Abt.	{	7. btt.	10,5 cm. lette felthaubitzer (LFH) dels mot, dels hestetrukket
		8. "	
		9. "	
IV Abteilung	{	10. btt.	15,5 cm. tunge felthaubitzer (sFH) Motorisert
		11. btt.	
		12. btt. —	

Batterioppstilling i urskogen.

Den store batteribrødde gjorde det mulig å dekke større ildområder samtidig som man ikke selv ble så sårbar.

Plogformen gjorde det mulig å dekke et frontavsnitt på mere enn 200 grader med 3 kanoner sydøstover og 2 nordvestover, rett fram kunne alle benyttes. P.g.a. faren for munnings Sprengning (Rohrkrepierer) var det strengt forbudt å la skuddet fra en kanon gå over en annen.

Artilleriduellen ved Ssenosero.

Ved å avfyre to salver, en i øvre og en i nedre vinkelgruppe med ca. 30 sekunders mellomrom, fikk vi 8 granater samtidig til detonasjon ved målet.

